

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ MÚZEUM V ROKU 2023

SLOVENSKÉ
NÁRODNÉ
MÚZEUM

Už viac ako 130 rokov
chránime naše dedičstvo

ROK SNM OČAMI GENERÁLNEHO RIADITEĽA

Viac ako milión návštevníkov v roku 2023, Presne 1 033 899. Toľko ľudí si v uplynulom roku našlo cestu do jedného z 18 špecializovaných múzeí SNM po celom Slovensku. Toto číslo nás všetkých veľmi teší, hoci sme sa ešte nedostali na úroveň posledného predkovidového roka 2019, kedy sme v múzeách SNM privítali 1 211 559 návštevníkov. Po ťažkých pandemických rokoch, ktoré vystriedali rovnako ťažké roky vojny a inflácie s pokračujúcimi kritickými dopadmi na turizmus a aj návštevnosť kultúrnych zariadení, sme konečne opäť prekročili hranicu milióna návštev. Oproti roku 2023 toto číslo narástlo o takmer 20 %. Máme na čom stavať a rovnako majú na čom stavať aj naši návštevníci. V SNM sa snažíme zážitkami a emóciami pôsobiť na ich srdcia a zároveň ich vzdelávať prostredníctvom bohatej ponuky výstav a expozícií, ale aj zaujímavých podujatí v interiéroch a exteriéroch našich múzeí. O tom, že sa nám to darí, svedčia aj výsledky agentúry FOCUS. Slováci vnímajú SNM čoraz pozitívnejšie, najmä cez hodnoty ako zachovávanie dedičstva predkov (44 %), historická pamäť národa (39 %), priblíženie histórie mladej generácii (36 %) či posilnenie národnej identity (20 %). Slovenské národné múzeum si v roku 2023 pripomenulo 130 rokov od svojho vzniku.

A hoci vo svojich začiatkoch nemalo celonárodný charakter, vždy verne stálo na hodnotách, ako sú kultúra, kultúrne dedičstvo, národ a spoločensťvo.

Návrat portréту grófa Pálffyho do Bojníc; Rozprávanie o živote Júliusa Andrásyho st., najväčšieho uhorského Európana v kaštieli Betliar; Príbeh holíčskej manufaktúry v SNM – Historickom múzeu na Bratislavskom hrade; akvizície 15 obrazov Martina Benku s motívmi z Jadranu, ktoré zakúpilo SNM v Martine – Múzeum Martina Benku či bohatá edičná činnosť, z ktorej môžeme spomenúť publikáciu Martina Besediča Pečate bratislavských cechov. K tomu množstvo ďalších zaujímavých výstav, expozícií, podujatí, ale aj koncertov, piknikov či trhov v priestoroch našich múzeí. Osobitne ma teší, že sme sa v uplynulom roku úspešne zhostili aj organizácie medzinárodnej odbornej múzejnej konferencie, v rámci ktorej boli slávnostne predstavení a ocenení laureáti prestížnych cien 9. ročníka Živa Award 2023.

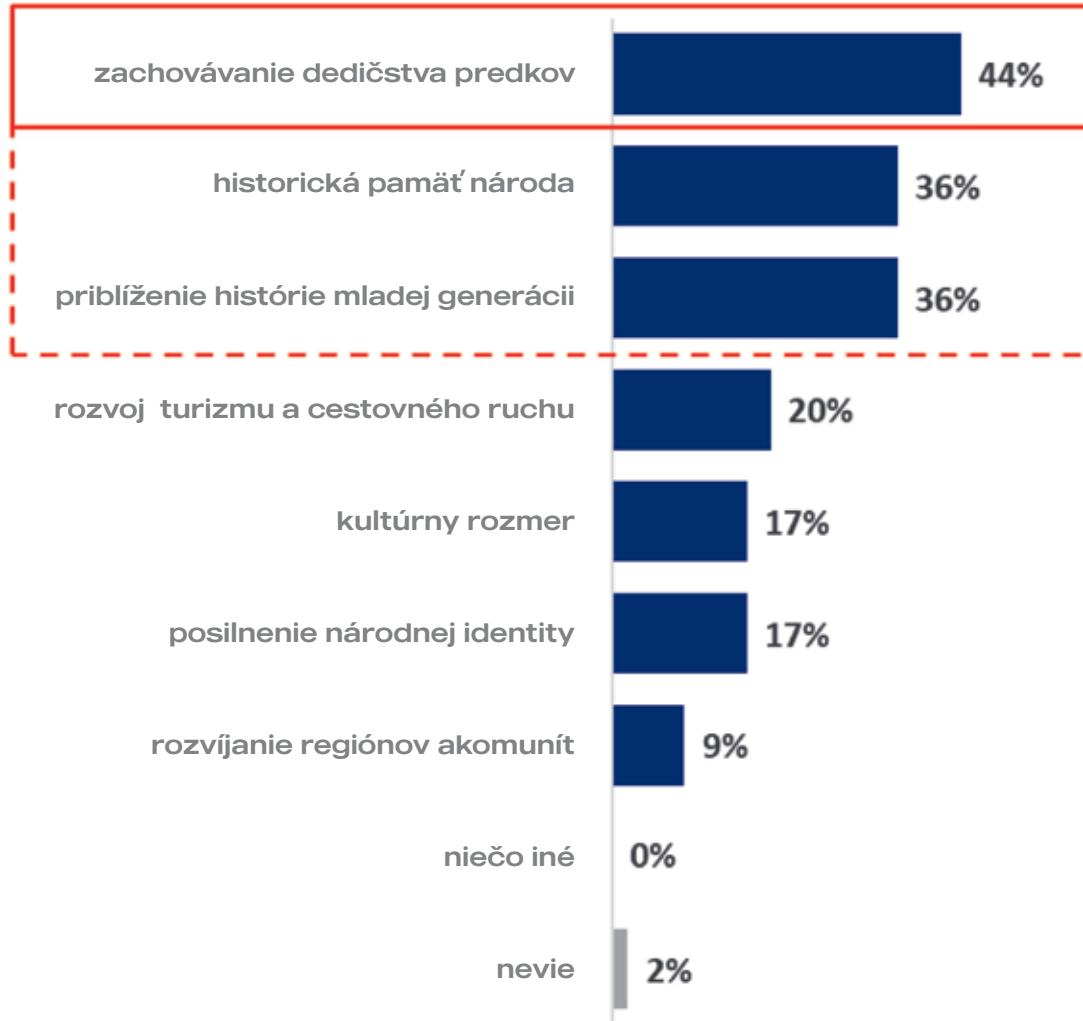
Robíme všetko pre to, aby tento pozitívny duch aj naďalej pôsobil na návštevníkov v našich 18, resp. od januára 2024 v 19 špecializovaných múzeách po celom Slovensku.

Branislav Panis
generálny riaditeľ SNM

VÝZNAM SNM PRE SPOLOČNOSŤ

Zachovávanie dedičstva predkov, historická pamäť národa a priblíženie histórie mladej generácii – to sú tri najvýznamnejšie hodnoty, ktoré stelesňujú podľa výsledkov prieskumu

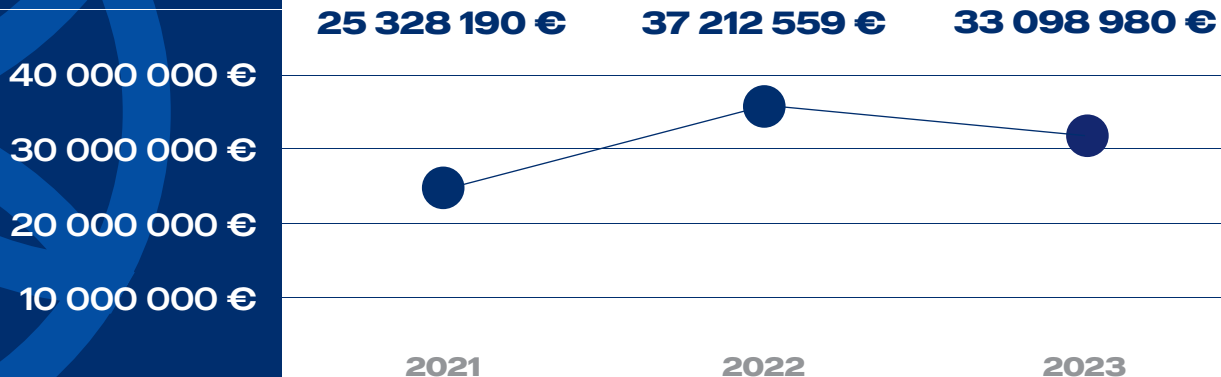
agentúry FOCUS najväčší význam značky Slovenské národné múzeum pre spoločnosť.

Zdroj: FOCUS, prieskum verejnej mienky 10/2023

SNM V ČÍSLACH Celkové příjmy 2023

Celkové příjmy

Zo ŠR kapitálové příjmy

7 945 882 € 17 742 440 € 10 374 700 €

Zo ŠR běžné příjmy

13 174 504 € 13 215 122 € 14 605 510 €

Z vlastných zdrojov

3 226 357 € 4 317 342 € 5 714 678 €

Z podnikateľskej činnosti

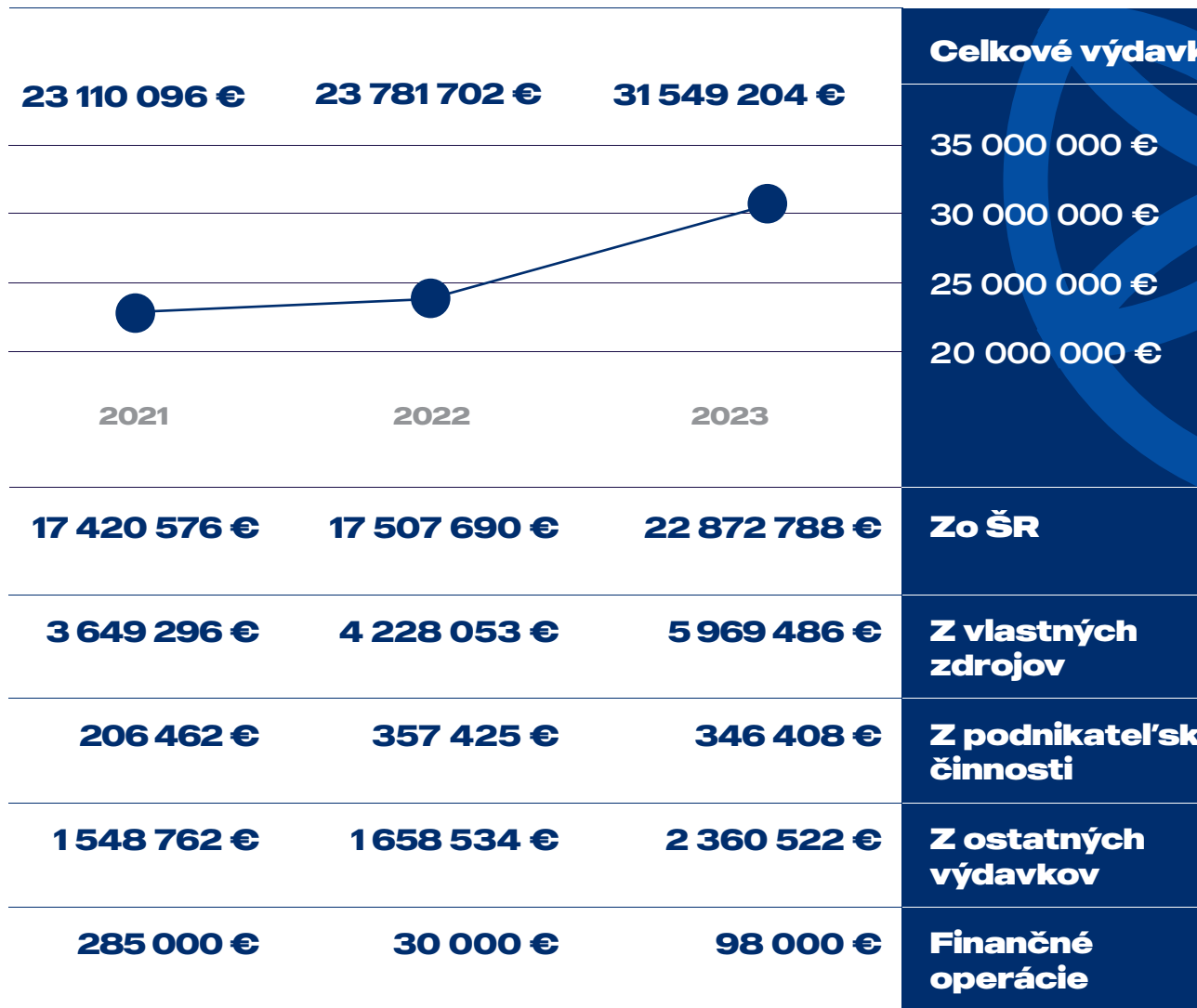
247 007 € 241 790 € 354 189 €

Ostatné príjmy

734 440 € 1 695 865 € 2 049 903 €

ŠR – zo štátneho rozpočtu

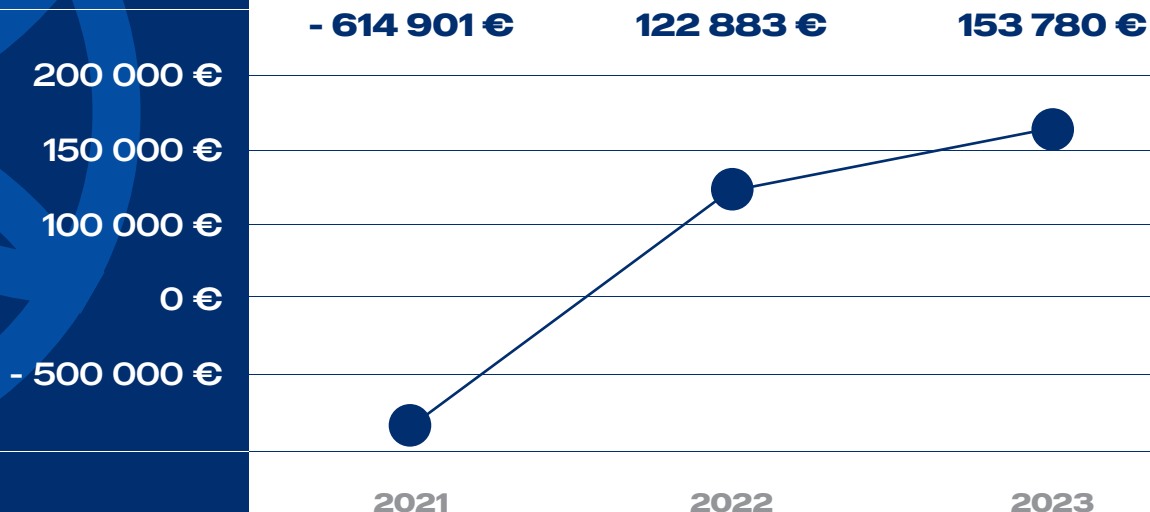
SNM V ČÍSLACH Celkové výdavky 2023

23 110 096 €	23 781 702 €	31 549 204 €	Celkové výdavky
17 420 576 €	17 507 690 €	22 872 788 €	Zo ŠR
3 649 296 €	4 228 053 €	5 969 486 €	Z vlastných zdrojov
206 462 €	357 425 €	346 408 €	Z podnikateľskej činnosti
1 548 762 €	1 658 534 €	2 360 522 €	Z ostatných výdavkov
285 000 €	30 000 €	98 000 €	Finančné operácie

SNM V ČÍSLACH Celkový výsledok 2023

Celkový výsledok

- Strata / + Zisk

Year	Result (€)
2021	- 614 901 €
2022	122 882 €
2023	153 781 €

z podnikateľskej činnosti

Year	Result (€)
2021	166 169 €
2022	197 485 €
2023	299 728 €

Skladba hospodárskeho výsledku 2023

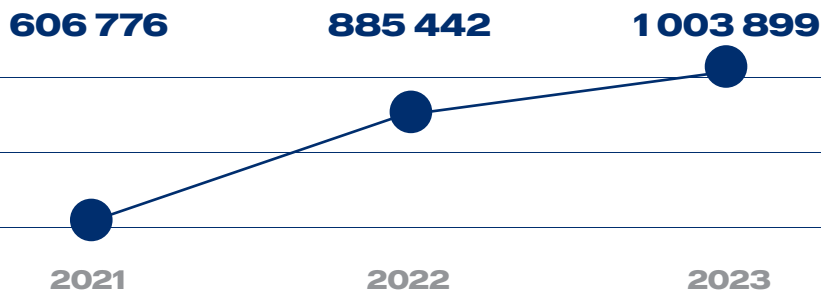
	Hlavná činnosť SNM	Podnikateľská činnosť SNM	Spolu SNM
Náklady	24 235 901 €	299 728 €	24 535 630 €
Výnosy	24 381 536 €	307 874 €	23 689 411 €
- Strata / + Zisk	+145 635 €	+8 145 €	+153 780 €

2021

2022

2023

SNM V ČÍSLACH Návštevnosť + vstupné 2023

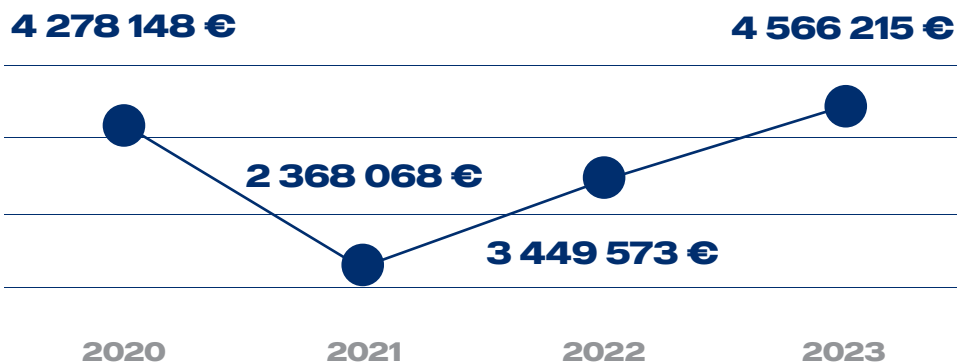

Celková návštevnosť

1 000 000
800 000
600 000

Poradie	Múzeum	Počet návštevníkov
1.	SNM - Múzeum Bojnice	174 842
2.	SNM - Spišské múzeum	166 136
3.	SNM - Historické múzeum	152 482
4.	SNM - Múzeá v Martine	86 586
5.	SNM - Múzeum Betliar	83 637

Najnavštevovanejšie múzeá

Vstupné

5 000 000
4 000 000
3 000 000
2 000 000

NÁVŠTEVNOSŤ V SNM

Ambíciu, ktorú sme si v SNM dali koncom roka 2022 – priblížiť sa v roku 2023 čo najviac k návštevnosti z posledného predkovidového roka 2019, kedy sme v múzeách SNM zaznamenali spolu 1 211 559 návštevníkov, sa nám podarilo naplniť. Po troch rokoch sme sa v celkovej návštevnosti za rok 2023 dostali cez milión návštevníkov (1 033 899), čo oproti návštevnosti v roku 2022 znamenalo zvýšenie o takmer 20 %. Za to všetko patrí vďaka všetkým zamestnancom špecializovaných múzeí SNM a ich externým spolupracovníkom, ktorí pre návštevníkov pripravili zaujímavé výstavy a expozície, ako aj atraktívny program v exteriérových a inte-

riérových priestoroch našich múzeí po celom Slovensku.

Najnavštevovanejšími múzeami za rok 2023 boli SNM – Múzeum Bojnice (174 842), SNM – Spišské múzeum v Levoči (166 136), SNM – Historické múzeum (152 482), SNM – Múzeá v Martine (86 586), SNM – Múzeum Betliar (83 637 návštevníkmi). Medzi návštevníkmi zo Slovenska aj zo zahraničia sa tešili obľube najmä jednotlivé objekty SNM, ako Spišský hrad, kašiel' v Betliari, Múzeum slovenskej dediny v Martine alebo napríklad Národopisná expozícia v prírode SNM – Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku.

1. SNM – Múzeum Bojnice 174 842

NÁVŠTEVNOST V SNM

2. SNM – Spišské múzeum 166 136

3. SNM – Historické múzeum 152 482

4. SNM – Múzeá v Martine 86 586

5. SNM – Múzeum Betliar 83 637

VÝSTAVY A EXPOZÍCIE

Jednými zo základných prezentačných aktivít múzeí SNM, ktoré výrazným spôsobom zvyšujú ich príťažlivosť pre návštevníkov, sú expozície a výstavy, prostredníctvom ktorých múzeá prezentujú verejnosti svoje zbierkové predmety. Špecifickou formou múzejnej prezentácie SNM sú dve múzeá v prírode – Múzeum slovenskej dediny v Martine a Národopisná expozícia v prírode vo Svidníku.

SNM zrealizovalo v roku 2023 spolu 136 výstav a sprístupnilo 63 expozícií. Zo širokej ponuky môžeme spomenúť napríklad výstavu Príbeh holičskej manufaktúry, Žiarivá symbióza sto a jednej noci, Česká a slovenská architektúra. Panoráma architektúry 1918 – 2023 z produkcie SNM – Historického múzea, Obrazy z Krížovej cesty z Modroka-menskej kalvárie v SNM – Múzeu bábkarských kultúr a hračiek, hrad Modrý Kameň, Po stopách legionárov v SNM – Archeologic-

kom múzeu, Dotyky s ľudovou kultúrou – Kraj-zem-krajina v SNM – Múzeách v Martine (Etnografickom múzeu), Baťovský zámok v SNM – Múzeu Bojnice, Židovská plavecká (r)evolúcia v SNM – Múzeu židovskej kultúry v Bratislave. SNM – Múzeum rusínskej kultúry v Prešove pripravilo výstavu Od Andreja Varcholu po Andyho Warhola, SNM – Múzeum Betliar výstavu In effigie: Rozprávanie o živote Júliusa Andrásyho st., najväčšieho uhorského Európana. Detského návštevníka určite potešila výstava Deťom na mieru v sídelnej budove SNM na Vajanského nábr. v Bratislave a mnoho iných.

V roku 2023 sprístupnilo SNM dve nové expozície: SNM – Múzeum Ľudovíta Štúra v Modre – Múzeum keramickej plastiky sprístupnilo expozíciu Figuralisti. Od džbána k figurálnej tvorbe a SNM – Múzeá v Martine otvorilo po rekonštrukcii Múzeum Martina Benku.

Príbeh holičskej manufaktúry prezentuje rôznorodú škálu výrobkov spoločne s ukázkami tvorby svetových dielní, ktoré ju ovplyvnili
SNM – Historické múzeum

Panoráma architektúry 1918 – 2023 – najväčší výstavný projekt s témou českej a slovenskej architektonickej tvorby.
SNM - Historické múzeum

Expozícia Pamätník
Ludwiga van Beethovena
v areáli kaštieľa v Dolnej Krupovej
SNM – Hudobné múzeum

Princípy sokolského hnutia, jeho históriu
a atribúty približuje výstava
Pod krídlami Sokola
SNM – Múzea v Martine

In effigie: Rozprávanie o živote
Júliusa Andrásyho st., najväčšieho
uhorského Európana
SNM – Múzeum Betliar

Etnografická výstava vyšivaných a tlačených
nápisových nástienok vrátane inštalácie
dobového interiéru z okolia Medzilaboriec
SNM – Múzeum ukrajinskej kultúry

VÝSTAVY A EXPOZÍCIE

Fotofórum
SNM – Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku

Helmut Bistika
SNM – Múzeum kultúry karpatských Nemcov

Putovná výstava Madách
SNM – Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku

Figuralisti od džbána k figurálnej tvorbe
SNM – Múzeum Ľudovíta Štúra

Expozícia Klenoty Zeme
SNM – Prírodovedné múzeum

Narodila sa láska
SNM – Spišské múzeum

Roberto Capucci
SNM – Generálne riaditeľstvo

Židovská plavecká (r)evolúcia. Výstava o vývoji
plaveckého športu v rámci židovských komunít
a o jeho znovuobjavených osobnostiach
SNM – Múzeum židovskej kultúry

PODUJATIA A AKCIE

Slovenské národné múzeum pripravilo v rámci kultúrno-vzdelávacej a inej prezentačnej činnosti v roku 2023 neuveriteľných 2 706 podujatí, ktoré zaznamenali spolu 230 268 návštevníkov.

Medzi tradičné a návštevníkmi obľúbené podujatie patrí Noc múzeí a galérií. K zaujímavým podujatiam možno zaradiť komentované prehliadky a sprievodné podujatia k aktuálnym výstavám, napr. v SNM – Historickom múzeu, SNM – Prírodovednom múzeu, SNM – Múzeu kultúry Maďarov na Slovensku a SNM – Múzeu židovskej kultúry v Bratislave vrátane Múzea holokaustu v Seredi, v SNM – Múzeu Betliar, SNM – Múzeu bábkarských kultúr a hračiek, hrad Modrý Kameň, v SNM – Múzeu rusínskej kultúry v Prešove, ako aj večerné a nočné prehliadky hradných, zámockých a kaštieľských expozícií. Príťažlivými boli aj podujatia viažuce sa k rôznym zvykosloviám, ako napr.

Už sa fašiang kráti, Na Sv. Jána, Dožinky, Michalský jarmok v Múzeu slovenskej dediny či Dni ľudových tradícií a Huncútsky deň v Národopisnej expozícii v prírode SNM – Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku. Do povedomia návštevníkov sa dostali už tradičné Trhy starožitností, Červenokamenské remeselné trhy či festival Rotenstein v SNM – Múzeu Červený Kameň v Častej, ako aj Kvetinový a remeselnícky trh, Víkend otvorených parkov a záhrad, Poľovnícky deň Gejzu Andrásyho a iné podujatia v SNM – Múzeu Betliar. Medzi návštevníkmi obľúbené radíme aj večerné letné predstavenia Cesta slovenskou históriou, Láska sa kúpiť nedá v SNM – Múzeu Bojnice.

Z podujatí na Spišskom hrade môžeme spomenúť Spišský hrad na tanieri – gastropotulky históriou Tajomné noci so živými sochami, Školu princezien, či Dni mučenia.

Letné večery priniesli návštevníkom Bojnického zámku dávku zábavy, strachu aj poučenia **Dominus Carnifex**

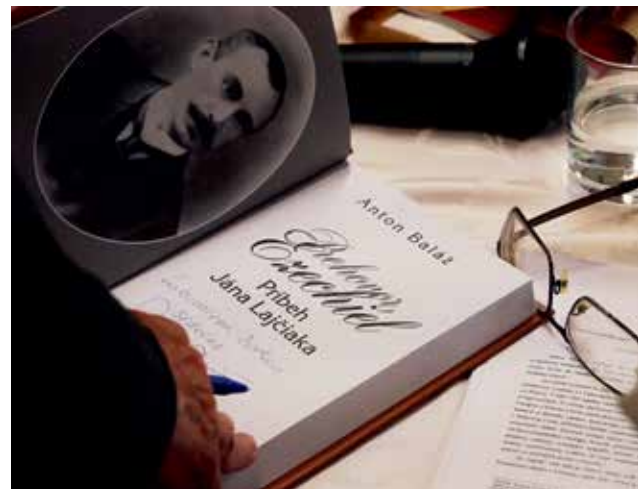
Sprevádzanie výstavou pre rodiny s deťmi v SNM – Archeologickom múzeu **Od Nílu k Dunaju**

Prezidentka SR Zuzana Čaputová v SNM – Múzeu kultúry Maďarov na Slovensku

Stredoveké kamenné hrady v SNM – Múzeách v Martine Hradu Turca

Beseda v SNM – Múzeu Slovenských národných rád so spisovateľom A. Balázom o Jánovi Lajčiakovi, ktorého životný príbeh spracoval v knihe **Prehovor, Ezechiel**

AKVIZÍCIE

Slovenské národné múzeum rozširuje každoročne svoj zbierkový fond akvizičnou činnosťou. Spôsoby nadobúdania nových zbierkových predmetov sú rôzne, ide nielen o ich kúpu, ale môže ísť aj o dar, prevod, zámenu či akvizíciu, ktorá je výsledkom vlastného výskumu SNM.

Celkové výdavky SNM na akvizície v roku 2023 predstavovali sumu 698 526, 87 eur, z toho zo štátneho rozpočtu (ako podpora v rámci prioritných projektov od Ministerstva kultúry SR – zriaďovateľa SNM) bolo vo výške 580 392 eur. Z vlastných zdrojov

vyčlenilo SNM v roku 2023 na akvizičnú činnosť 28 134,87 eur.

Akvizičnou činnosťou rozšírilo SNM v minulom roku svoj zbierkový fond o 13 744 kusov zbierkových predmetov – vlastným výskumom o 3 238 kusov, kúpou o 3 439 o 3 439 kusov, darom o 1 928 kusov a prevodom o 5 148 kusov.

Celkovo vo všetkých 18 špecializovaných múzeách SNM bolo k 31. 12. 2023 zaevidovaných 4 214 718 kusov zbierkových predmetov.

Martin Benka SNM – Múzeá v Martine

Netradičnú kolekciu 15 obrazov s motívmi z Jadranu zakúpilo SNM v Martine – Múzeum Martina Benku v roku 2023 z významnej súkromnej zbierky PhDr. Ivana Melicherčika, publicistu a nositeľa Ceny Martina Benku. Ide o súbor olejomalieb komornejších rozmerov z obdobia rokov 1925 – 1935.

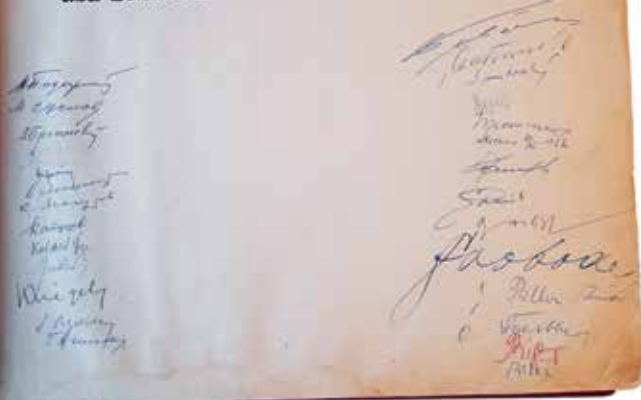

Čierna nad Tisou SNM – Historické múzeum

Kniha cti železničnej prekládkovej stanice Čierna nad Tisou. Kniha sa používala od 29. 7. 1968 do 4. 8. 1968. S príležitosťou dvojstranného rokovania medzi predstaviteľmi komunistických strán ČSSR a ZSSR.

Z príležitosti dvojstranného rokovania medzi predstaviteľmi
Predsedníctva ÚV KSČS a Predsedníctva ÚV ZSSR v Čiernej TT
dňa 29.7.1968.

Listy grófa Andrásyho SNM – Múzeum Betliar

Unikátny konvolút 13 listov grófa Júliusa Andrásyho, významného štátnika a politika európskeho charakteru, predstavuje výrazný vklad do zbierkového fondu múzea. Súkromné listy pochádzajú z rokov 1848 – 1890 a tvorili pramenný základ k tvorbe sezónnej autorskej výstavy inštalovanej v kaštieli Betliar. Ich význam sa zvyšuje aj v dôsledku toho, že súkromná korešpondencia grófa sa v iných inštitúciách vrátane zahraničných zachovala v skromnejšom meradle a dopĺňuje tak nielen rodovú, ale minimálne aj stredoeurópsku históriu.

Oltár SNM – Múzeum rusínskej kultúry

Oltár (prestol), z gréckokatolíckeho chrámu Nanebovzatia Panny Márie z Nižnej Jablonky (z roku 1756) v okrese Snina. Snina, datovaný na koniec 19. a začiatok 20. storočia. Kúpou za symbolickú sumu sme túto pamiatku v štýle neskorého baroka z regiónu Horný Zemplín zachránili. Prestol sa v každom gréckokatolíckom alebo pravoslávnom kostole nachádza za ikonostasom a „cárskymi dverami“, ktorými k nemu vchádza iba duchovný.

Divadelná scéna Orfeus SNM – Múzeum bábkarských kultúr a hračiek

Divadelná scéna Orfeus bola prvým predstavením bábkového divadla Teatro Neline – divadla jednej herečky (Petro) Nely Dušovej. Bábky a scénické prvky navrhol známy bábkarsky technológ Miroslav Duša. Je to jediný divadelný súbor na Slovensku, ktorý sa programovo venuje i dramatizácii diel vážnej hudby, ktorými chce detskému divákovi priblížiť vrcholné diela hudobnej literatúry.

Slovenské národné múzeum je od roku 2011 akreditovaným vedeckovýskumným pracoviskom. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky opätovne potvrdilo akreditáciu v 1. polroku 2023, keď bolo SNM vydané Osvedčenie o spôsobilosti vykonávať vedu a výskum s platnosťou na nasledujúcich šesť rokov. Vedecká rada SNM zasadá raz za dva roky,

Fosília kriedového (mezozoického, druhohorného) hmyzu
SNM – Prírodovedné múzeum

Myanmarský jantár je najvýznamnejšou svetovou lokalitou fosílií. Jantár je starý okolo 99 milión rokov (druho-hory) a je zozbieraných vyše 110 ton tohto média z čias

vedecké rady pre jednotlivé vedné disciplíny zasadajú každý rok. Spolu je v SNM ustanovených šesť vedeckých rád. Celkový počet rozpracovaných vedeckovýskumných úloh špecializovaných múzeí SNM je 161, z toho najviac rozpracovaných vedeckovýskumných úloh má SNM – Archeologické múzeum – 65 a SNM – Prírodovedné múzeum 24 vedecko-výskumných úloh.

dinosaurov. Šváby patria medzi najvýznamnejšie fosílie sedimentárneho záznamu a SNM-PM v Bratislave by mohlo disponovať jednou z najvýznamnejších svetových zbierok typového materiálu z tejto lokality. *Perlucipecta lacrima* Vršanský et Sendi, 2022 je jedným z najbežnejších a teda aj ekologických najvýznamnejších druhov a predstavuje až 13% všetkých švábov burmitu. Napriek tomu bol tento druh opísaný až v roku 2022. Tento druh patrí do vyhynutej čeľade Mesoblattinidae.

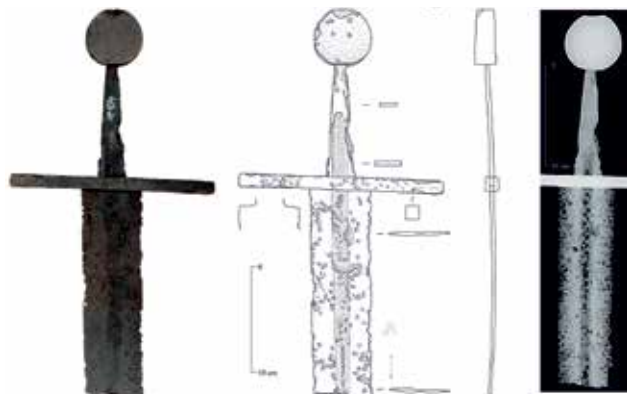

Hrad Zniev – výskumná sezóna 2023 SNM – Múzeá v Martine

Hrad Zniev patrí k najvýznamnejším a najstarším stredovekým hradom v našom regióne. Bol postavený v 13. storočí a vďaka zložitejšiemu architektonickému vývoju sa dnes člení na tzv. horný a dolný hrad.

V areáli dolného hradu, konkrétne v okolí pozostatkov paláca, realizovalo SNM v Martine v spolupráci s Považským múzeom menší archeologický výskum. Výskum pozostával z troch sond, ktorých cieľom bolo vyrovnáť terén, preskúmať zachované murivá a vyčistiť poškodené časti stien, aby ich bolo možné opätovne vymurovať.

Stredoveký meč z Gajár SNM – Archeologické múzeum

Fragment jednoručného stredovekého meča, pochádzajúci zo súboru predmetov nájdeného na lokalite Posádka pri Gajaroch, patrí na základe analýzy ikonografických, ako aj historických prameňov do polovice 13. storočia. Jeho presnejšie časové zaradenie ponúka aj potenciálna súvislosť meča s bitkou na Moravskom poli. Metalografické analýzy preukázali spôsob konštrukcie a výroby meča.

Výskum puškárov a palných zbraní SNM – Múzeum Červený Kameň

Výskum je zameraný na puškárov pôsobiacich na území Slovenska (predovšetkým na bratislavských), ktorých ručné palné zbrane sú v zbierke múzea početne zastúpené. Dlhodobým cieľom je spresniť obdobie pôsobenia zastúpených puškárov pomocou výskumu matričných záznamov, doplniť absentujúce životopisné dáta, vďaka čomu dokážeme bližšie vymedziť datovanie signovanej zbraní.

REŠTAUROVANIE

Odborné ošetrovanie zbierkových predmetov je jednou zo základných odborných činností múzea. Je to aktívna forma ochrany, ktorá vedie k uchovaniu, pri reštaurovaní k zlepšeniu fyzického stavu zbierkových predmetov. Optimálnym prístupom k odbornej ochrane zbierkových predmetov je vykonávanie odborného ošetrovania ako preventívnej činnosti s cieľom zabrániť ich novej deštrukcii. Počty odborne ošetrovaných zbierkových predmetov nezodpovedajú jednak potrebám reálnej ochrany zbierok, jednak požiadavkám a kritériám, ktoré na ochranu a odbornú ochranu stanovuje konzervačná veda. Tento

dlhotrvajúci problém je spôsobený najmä nedostatočnými priestorovými, materiálno-technickými a následne aj personálnymi kapacitami.

SNM ako múzeum s najväčším počtom zbierkových predmetov by malo mať primerané reštaurátorsko-konzervátorské pracovisko s vysoko kvalitným technickým vybavením vrátane laboratórií na fyzikálno-chemické a biologické analýzy zloženia a poškodenia materiálov. Vybudovanie ústredného konzervátorského a reštaurátorského pracoviska nie je možné bez morálnej a finančnej podpory zo strany zriaďovateľa.

Kamenné barokové súsošie SNM – Múzeum Červený Kameň

Reštaurovanie vandalsky poškodeného barokového súsošia „rozlúčka Panny Márie s Kristom“ z areálu hradu; obnova pamätníka Štefana Pálffyho s bustou od A. Rigeleho z roku 1912 v areáli hradu; obnova zariadenia lisovne – historické a vinárske nádoby

Marioneta poľovníka SNM – Múzeum bábkarských kultúr a hračiek

Bábka poľovníka s hnedou bradou – marioneta firmy JEKA s dreveným telom a sadrovou hlavou, rukami a nohami, s jednoduchým ovládacím mechanizmom. Bábka je v zelenom klobúku, v zelenom kabátcí a v zelených krátkych nohaviciach.

Portrét arcikniežaťa Karola
Portrét Jozefa II.
SNM – Spišské múzeum

Portrét arcikniežaťa Karola – na tmavozelenom pozadí je v oválnom medailóne zobrazená polpostava arcikniežaťa. Reštaurovala Mgr. Art. Martina Hricová. Reštaurovanie bolo financované z vlastných zdrojov SNM – SML.

Reprezentačný dobový portrét rakúskeho cisára Jozefa II. Na tmavozelenom pozadí je zobrazená polpostava panovníka v slávnostnej vojenskej uniforme. Autor je neznámy.

Písací stôl
SNM – Múzeum Bojnice

Tento typ honosného písacieho stola s nadstavcom a zásuvkami – Bureau má pôvod vo francúzskej nábytkárskej tvorbe 17. storočia. V priebehu ďalších storočí sa podoba písacieho stola viackrát modifikovala a prispôbovala jednotlivým historickým slohom. Formou konštrukcie a výzdobnými prvkami predstavuje mix biedermeierovských a rokokových predlôh.

EDIČNÁ ČINNOSŤ

Edičnou činnosťou múzeum sprostredkúva informácie o expozíciách, výstavách, iných kultúrnych podujatiach a o aktivitách múzea verejnosti. Ročne vydá niekoľko stoviek plagátov či letákov propagujúcich expozície, výstavy, Edičnou činnosťou múzeum sprostredkúva informácie o expozíciách, výstavách, iných kultúrnych podujatiach a o aktivitách múzea verejnosti.

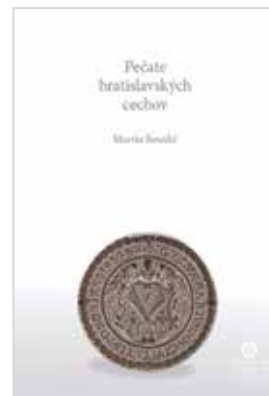
Slovenské národné múzeum vydalo v roku 2023 štyri čísla časopisu MÚZEUM, ktorého hlavnými témami boli: Numizmatické zbierky, 130. výročie vzniku Slovenského národného múzea, Zlatníctvo. Liturgické predmety, Vyšťahovalectvo zo Slovenska I. V spolupráci

s Pamiatkovým úradom SR už tradične vydalo štyri čísla časopisu Pamiatky a múzeá, revue pre kultúrne dedičstvo. Okrem toho štyri monografie, šesť periodických zborníkov, dva neperiodické zborníky, katalógy k výstavám, bulletiny a skladačky.

Publikačná činnosť pracovníkov SNM za rok 2023 predstavuje dve vedecké monografie, 63 vedeckých prác (štúdií a článkov), štyri odborné knižné publikácie, 99 odborných prác (štúdií a článkov), 30 hesiel v odborných slovníkoch a encyklopédiách, 23 recenzií a anotácií, 229 popularizačných článkov, správ a iných drobných prác.

Martin Besedič: Pečate bratislavských cechov

Publikácia bola vydaná v edícii Museion a jej zámerom je predstaviť vznik a vývoj cechovej sfragistiky v Bratislave na základe súboru pečatidiel a ich odtlačkov, význam cechového pečatidla v živote cechu a jeho používanie. Dôraz sa kladie na ikonografiu a bohatú symboliku prislúchajúcu jednotlivým remeslám, výtvarné stvárnenie i diplomatické zhodnotenie pečatidla. Dôležitým prvkom je taktiež zhodnotenie vonkajších znakov pečatidiel – materiál používaný pri ich zhotovovaní, rozmery a stupeň umeleckého prevedenia. Podstatnou a integrálnou časťou publikácie je vedecký katalóg pečatidiel a pečatí.

Alena Šefčáková: Človek v čase a priestore. Pár slov o Homo sapiens sapiens

Publikácia bola inšpirovaná vznikom novej antropologickej expozície v SNM – Prírodovednom múzeu v Bratislave. Snahou bolo prepojiť v nej mozaiku alebo koláž rôznych pohľadov na náš vlastný živočíšny druh a aspoň nasmelo poodkryť niektoré vlastnosti a zaujímavosti, ktoré človeka charakterizujú. V celkovom kontexte sa publikácia zvlášť zameriava na nám najbližšie vzácne antropologické nálezy z územia Slovenska.

**Viera Kamenická:
Židovské sviatky a kolobeh života**

Cieľom publikácie *Židovské sviatky a kolobeh života* je priblížiť čitateľovi toto bohaté duchovné a kultúrne dedičstvo. Judaizmus je náboženstvo, ktoré sprevádza židovský národ jeho každodenným životom. Je prijatou cestou, ktorá vedie k naplneniu Božích príkazaní. Odpovedá na otázky, kde pramenia a aký je ich zmysel plnenia.

**Matej Beránek:
Prenasledovanie Rómov počas holokaustu**

Publikácia približuje osudy rómskych komunít v európskom a slovenskom historickom kontexte. Predstavuje prehľad dejinných udalostí, ktoré sa odohrali v nacistickom Nemecku, nacistami okupovanej Európe a na území slovenského štátu medzi rokmi 1933 – 1945. Tieto udalosti súviseli so systematickou diskrimináciou rómskeho obyvateľstva v rôznych krajinách, ktorá prerástla počas druhej svetovej vojny do genocídy. Kniha vyšla v troch jazykoch (slovenský, anglický a rómsky).

**Vojtech Hami:
Clementisova hviezda**

Publikácia z edície *Zamerané na predmet* ponúka príbeh Zlatej hviezdy hrdinu ČSSR, najvyššieho štátneho vyznamenania komunistického Československa, ktoré bolo zavedené v roku 1955. Úvod knihy zachytáva stručnú históriu vyznamenaní všeobecne. Nasledujúce kapitoly sú venované pozadiu vzniku a udeľovania čestného titulu *Hrdina ČSSR* a stručným informáciám o jednotlivých vyznamenaných. Najväčší dôraz je položený na osobnosť Vladimíra Clementisa, ktorému bola Zlatá hviezda hrdinu ČSSR udelená in memoriam a v súčasnosti sa nachádza v zbierkach SNM – Historického múzea. Pozornosť sa orientuje aj na ostatné vyznamenania z Clementisovej pozostalosti, ktoré sa do múzea dostali zo zrušeného Ústavu dejín Komunistickej strany Slovenska. Text je zostavený na základe archívneho a materiálového výskumu. Jednoduchým a pútavým spôsobom prezentuje doteraz nepublikované informácie a predkladá ucelený pohľad na zaujímavú faleristickú problematiku.

OBNOVA MÚZEA MARTINA BENKU

V roku 2019 bol schválený prioritný projekt predložený Slovenským národným múzeom v Martine a pridelená finančná dotácia Ministerstva kultúry SR na komplexnú rekonštrukciu Múzea Martina Benku. Rekonštrukčné práce sa začali v apríli 2020. Po ich ukončení a následnom inštalovaní expozície v interiéri bolo 28. júna 2023 slávnostne otvorené Múzeum Martina Benku. Interiér múzea s veľmi osobitou atmosférou je podľa poslednej vôle maliara slovenskej výtvarnej moderny Martina Benku (1888 – 1971) zachovaný v autentickej podobe. Expozícia múzea predstavuje nielen Benkove maliarske diela, ale aj ďalšie tvorivé činnosti – napríklad dizajn či lásku k hudbe. Pracovňa, ateliér i spálňa zariadené umelcovým nábytkom, knižnicou a osobnými predmetmi, ktoré akoby len prednedávnom opustil, prezentujú umelcov vkus, záľuby, sny, túžby či nezrealizované plány. Múzeum sídli v zaujímavej funkcionalistickej vile s galériou, ateliérom a domovníckym bytom, postavenej v rokoch 1957 – 1958. V nej všestranný umelec patriaci k najvýznamnejším a najznámejším slovenským maliarom žil a tvoril od začiatku roku 1959 až do svojej smrti v roku 1971.

Mimoriadne citlivá obnova nielen zachovala existujúce vizuálne kvality pamiatkového objektu, ale v mnohých ohľadoch mu prinavrátila pôvodný vzhľad. V exteriéri k tomu prispelo nahradenie plechovej strechy pôvodnou replikou škridlovej krytiny. Renovovaný bol náter celej fasády, obnovené boli kovové prvky na fasáde vrátane dizajnových okenných mreží. K novým bezpeč-

nostným vstupným dverám, identickým s pôvodnými, vedie upravený bezbariérový vstup. Najväčšie dispozično-stavebné úpravy boli realizované na prízemí múzea, avšak mimo expozičných priestorov. Nerušivou úpravou priestorov garáže vzniklo dôstojné návštevnícke zázemie. Pribudli bezpečné a priestorovo veľkorysejšie depozitáre s kvalitným mobiliárom a možnosťou regulovať klimatické podmienky. Veľmi náročnou, ale vizuálne citlivou repasáciou prešiel veľký oblok v ateliéri – architektonická jedinečnosť múzea. V interiéri sme sa umelcovmu vkusu priblížili renováciou kameninových prvkov i návratom k farebnosti stien v jednotlivých miestnostiach podľa pôvodných fragmentov. Objavená a obnovená bola aj farebná výmalba dvoch ník v predsieni. Neónové svetlá nahradili pôvodné dizajnové svietidlá zo 60. rokov 20. storočia, ku ktorým pribudli kvalitnejšie svetelné systémy.

Koncepčne pripravenou obnovou sa výrazne zhodnotil jeden z modernejších objektov Slovenského národného múzea v Martine. Komplexná a odborne vykonaná rekonštrukcia nielen zachovala existujúce vizuálne kvality pamiatkového múzejného objektu, ale v mnohých ohľadoch prinavrátila budove jej pôvodný vzhľad. Nadalej tak môže uchovávať tvorivú umeleckú atmosféru výnimočnej každodennosti Martina Benku, ktorá návštevníkov z laickej i odbornej verejnosti obohatí, poskytne im chvíľu pokojného stíšenia a zážitok niečoho dôverne blízkeho, čo umelec cieľavedome vytvoril i daroval nám všetkým.

OBNOVA MÚZEA MARTINA BENKU

OBNOVA SPIŠSKÝ HRAD

Druhá etapa obnovy Spišského hradu, konkrétne Románskeho paláca a západných palácov, sa začala v roku 2021, ale z dôvodu neplnenia zmluvných podmienok zo strany zhotoviteľa Slovenské národné múzeum v roku 2023 odstúpilo od Zmluvy o dielo. Až koncom roka 2023 sa podarilo vypratáť stavenisko a vytvoriť podmienky pre nového zhotoviteľa.

SNM napriek uvedeným dôvodom po celý rok 2023 vykonávalo a naďalej vykonáva pravidelné kontroly staveniska, stavu konštrukcií a objektov. SNM – Spišské múzeum pristúpilo tiež k zabezpečeniu sprístupnenia väčšej plochy areálu hradu pre návštevníkov, a to najmä sanáciou bezprostredných častí muriva, čím sa zabezpečila bez-

pečnosť pohybu návštevníkov po hrade, a to až po časť horného hradu – Kapitánsky dom. Pre návštevníkov boli tiež sprístupnené doteraz neprístupné miesta – časť románskeho predhradia a obranná veža dolného nádvorja.

SNM – Spišské múzeum vykonalo na hrade v minulom roku aj sanáciu bašty a opravu časti hradieb na dolnom nádvorí a vypracovalo architektonicko-statický návrh sanácie archeologickej lokality č. 32 na hrade. V roku 2023 SNM zároveň ukončilo predprojektovú prípravu III. etapy.

Obnova Spišského hradu je financovaná najmä zo zdrojov Európskej únie – Program Slovensko, zo štátneho rozpočtu a vlastných zdrojov SNM.

OBNOVA KAŠTIEĽA DOLNÁ KRUPÁ

Zapojením sa do programu cezhraničnej spolupráce Interreg Interreg V-A Slovensko – Rakúsko 2014 – 2020 financovaného z prostriedkov Európskej únie sa mohla realizovať čiastková obnova kaštieľa. Partnermi projektu SNM v Rakúsku sú obec Marchegg (Schloss Marchegg) a Volkskundemuseum vo Viedni.

Realizáciu stavebných aktivít prvej etapy tejto obnovy úspešne zavърšila stavebná spoločnosť Metrostav Slovakia, a. s. V rámci doposiaľ vykonaných stavebných prác prebehla rekonštrukcia inžinierskych sietí (roz-

vody vody, ústredného kúrenia, električky), nanosenie nových omietok, na viacerých miestach boli odkryté a následne zreštaurované pôvodné historické nástenné malby, kaplnke bol prinavrátený pôvodný účel našlo sa tiež torzo kozubu. Inšpirujúc sa zachovanými pôvodnými historickými fotografiami interiéru bola položená nová kamenná dlažba a drevené parkety.

V ďalšej fáze obnovy kaštieľa je naplánované dokončenie interiéru a práce v exteriéri, preto kaštieľ ešte nie je sprístupnený verejnosti.

OBNOVA HRADU KRÁSNA HÔRKA

Za posledných 12 mesiacov preinvestovalo SNM na obnove hradu Krásna Hôrka takmer 6,4 milióna eur. Ku koncu februára 2024 boli náklady na obnovu hradu a revitalizáciu jeho bezprostredného okolia vo výške 15 717 997 eur, z toho z poistného plnenia bolo uhradených 6 511 091 eur, z verejnej zbierky 180 523 eur a zo štátneho rozpočtu 9 026 383 eur.

Čo najvýznamnejšie sa z hľadiska obnovy urobilo na hrade Krásna Hôrka v roku 2023?

- Boli zrealizované práce v časti Dolný a Stredný hrad vrátane Františkinho múzea, rodovej hrobky, kaplnky a nádvorí a v podhradí a okolí hradu vrátane novostavieb.
- V interiéroch väčšiny obnovovaných častí hradu sú ukončené búracie a demontážne práce. Odstraňovali sa novodobé konštrukcie (podlahy, priečky, obklady) a nevhodné materiály, hlavne na báze cementu. Pod dohľadom reštaurátorov sa vysekávali ryhy a drážky pre vodorovné aj zvislé potrubné vedenia a káblové rozvody.
- Zrealizované boli nové stropné konštrukcie na Dolnom hrade.
- Na Strednom aj Dolnom hrade sa vykonali reštaurátorské práce, najmä obnova omietok (interiér aj exteriér), ako aj iných povrchových úprav stien a stropov a tiež obnova kamenných portálov, schodísk a iných článkov z kameňa a tiež drevených prvkov. Počas prerušenia prác v exteriéri počas zimných mesiacov sa naďalej realizovali reštaurátorské práce v interiéri, kde bolo možné vytvoriť vhodné teplotné podmienky.
- Zrealizovala sa montáž ležatých potrubných rozvodov vody a kanalizácie na Dolnom hrade.
- Montujú sa káblové rozvody silnoprúdovej elektroinštalácie a slaboprúdu (meranie a regulácia, kamerový systém, signalizácie a pod.).
- Demontovali sa a vybúrali vonkajšie povrchy nádvorí vo všetkých potrebných vrstvách, v týchto častiach sa zrealizovali aj výkopy pre vonkajšie rozvody vody a kanalizácie, montáž vodovodných potrubí, ako aj potrubí vonkajšej areálovej dažďovej aj splaškovej kanalizácie vrátane osadenia kanalizačných šacht. Počas stavebných prác sa realizuje zásahový archeologický výskum, ako aj nutný dohľad archeológov nad všetkými výkopovými prácami.
- Realizujú sa nové vrstvy podláh, zatiaľ ako podklady pre nášľapné vrstvy na Dolnom hrade a v časti Františkinho múzea – na všetkých podlažiach vrátane podkrovného priestoru (vrstvy násypov zo sklorecyklátu, mineralizovanej drevenej štiepky vrátane súvisiacich separačných vrstiev). Ukončila sa náročná obnova a sanácia hodnotného dreveného renesančného stropu zo 16. storočia – nad prízemím objektu – Františkino múzeum.
- Realizuje sa obnova pavlače na Rákociho trakte, ktorá bola staticky narušená.
- V kaplnke hradu sa pristúpilo k náročnej sanácii vlhkej severnej steny, ako aj rozmerného epitafu ukotveného na tejto stene.
- Realizujú sa práce na obnove historickej dažďovej kanalizácie, odvádzajúcej dažďovú vodu zo 4. nádvoria za hradnou kaplnkou, s vedením mimo hradný komplex.
- Mnohé historické prvky ako kamenné články, sochy, dverné krídla, mreže, zábradlia a iné prvky boli odvezené z hradu do reštaurátorských dielní a dielní na umelecko-remeselnú obnovu. Prevoz a dočasné pre-

OBNOVA HRADU KRÁSNA HÔRKA

miestnenie sa realizuje v zmysle zákonných postupov a potrebnej dokumentácie s odsúhlasením orgánu štátnej pamiatkovej starostlivosti KPÚ Košice. Niektoré obnovené kamenné a drevené prvky sa už nachádzajú v depozitároch SNM – Múzea Betliar a sú pripravené na návrat na Krásnu Hôrku.

- V stolárskych dielňach sa vyrábajú nové výplne otvorových konštrukcií (okná, dvere, vráta) ako kópie historických prvkov. Súčasne sa už realizuje osadzovanie okien na Strednom hrade.
- Koncom roka 2023 bol zrealizovaný predstihový archeologický výskum v delostreleckej terase pre obnovu Horného hradu.

OBNOVA MÚZEA MODRÝ KAMEŇ

Slovenské národné múzeum – Múzeum bábkarských kultúr a hračiek, hrad Modrý Kameň zrealizovalo v roku 2023 hlavnú investičnú časť grantového projektu HraMoKaPlus – obnova priestorov barokového kaštieľa pre tradíciu slovenského hračkárstva a bábkarstva v remeselných dielňach, výrobu a predaj regionálnych produktov, ktorou bola obnova kultúrnej pamiatky a s tým súvisiace obnovenie a revitalizovanie kultúrneho dedičstva. Výsledkom bola obnova priestorov prízemia severného krídla kaštieľa - pôvodných fasád a barokových okien, podbránia, oprava prístupového mosta. Na nádvorí bola odstránená nepôvodná prístavba, obnovená bola pôvodná architektúra kaštieľa. Vytvoril sa nový reprezentatívny priestor pokladne s predajom suvenírov a ponukou výrobkov od regionálnych remeselníkov. V kaštieli pribudli dve nové tvorivé dielne so zameraním na výrobu hračiek a tvorbu bábkového

divadla. Na prízemí kaštieľa je pre návštevníkov vytvorený atraktívny multifunkčný kultúrny priestor cukrárne Castanea, ktorá ponúka regionálne gaštanové špeciality a zároveň tu múzeum organizuje aj rôzne kultúrne podujatia. V remeselnej a výtvarnej tvorivej dielni sa realizujú vzdelávacie workshopy, individuálne aj skupinové kurzy pre školské skupiny a pre verejnosť. Projekt HraMoKaPlus – obnova priestorov barokového kaštieľa pre tradíciu slovenského hračkárstva a bábkarstva v remeselných dielňach, výrobu a predaj regionálnych produktov bol podporený z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru 2014 – 2021, Nórskeho finančného mechanizmu a Štátneho rozpočtu Slovenskej republiky v rámci programu „Podnikanie v oblasti kultúry, kultúrne dedičstvo a kultúrna spolupráca“.

ŽIVA AWARD 2023 POD ORGANIZAČNOU TAKTOVKOU SNM

V dňoch 2. – 4. októbra 2023 sa v priestoroch SNM – Historického múzea na Bratislavskom hrade uskutočnila medzinárodná odborná múzejná konferencia, v rámci ktorej boli slávnostne predstavení a ocenení laureáti prestížnych cien 9. ročníka Živa Award 2023.

Podujatie zorganizovali Fórum slovanských kultúr (FSK) so sídlom v Slovinsku a SNM. Oceňovanie najlepších slovanských múzeí a najlepších slovanských kultúrnych a prírodných pamiatok Živa Award je od prvého ročníka v roku 2014 považované za jeden zo symbolov posilňovania kultúrnej identity v špecifickom kultúrnom a geografickom rámci európskych slovanských štátov. Ocenenie vzniklo z iniciatívy Andrejy Rihter, riaditeľky FSK, medzinárodnej

nadácie založenej v roku 2004. Pomenované je po slovanskej bohyni Žive a predstavuje princíp života, krásy, vitality a plodnosti. V roku 2023 sa o prestížnu cenu Živa Award uchádzalo 24 múzeí z 10 krajín, z toho najviac z Ukrajiny (sedem múzeí). Hlavné ceny Živa Award 2023 boli udelené za najlepšie slovanské múzeum a najlepšiu slovanskú, pamiatkovo chránenú lokalitu.

Cenu Živa 2023 za najlepšie slovanské múzeum získalo Národné múzeum v Leskovac, Srbsko. Cenu Živa 2023 za najlepšiu slovanskú, pamiatkovo chránenú lokalitu získalo

Interpretačné centrum námorného dedičstva DUBoak (Malinska, Chorvátsko).

Mimoriadne uznanie bolo udelené Múzeu vystáhovalectva zo Slovenska do Severnej Ameriky (Pavlovce nad Uhom, Slovensko). Päť čestných uznaní dostali: Múzeum súčasného umenia Ars Aevi

(Sarajevo, Bosna a Hercegovina) za udržateľnosť, Galéria umenia Nadeždy Petrović (Čačak, Srbsko) za otvorenosť a pozitívny prístup k návštevníkom, Múzeum Říčany (Česká republika) za kreativitu, Múzeum Velenje (Slovinsko) za vedenie a tímovú spoluprácu a Kultúrne centrum Krško (hrad Rajhenburg, Slovinsko) za storytelling.

Všetkým siedmim nominovaným ukrajinským múzeám na Cenu Živa 2023 udelila porota oso-

bitný titul Kultúrny hrdina slovanského dedičstva. Ocenené boli: Dmytro Yavornitsky Národné historické múzeum (Dnipro), Ivan Franko Národné literárne a memoriálne múzeum (Lviv), Kmytiv Múzeum umenia, Khmelnytskyi Regionálne múzeum umenia, Klymentii Sheptytskyi Múzeum ľudovej architektúry a vidieckeho života (Lviv), M. F. Sumtsov Charkovské historické múzeum a Múzeum výtvarného umenia Odessa. Tieto ukrajinské múzeá sa vyznačujú odhodlaním a snahou chrániť ukrajinské kultúrne dedičstvo, národnú identitu a občanov v čase vojny.

 Auschwitz / Osvienčim

SLOVENSKÉ
NÁRODNÉ
MÚZEUM

Už viac ako 130 rokov
chránime naše dedičstvo

www.snm.sk

Vydalo Slovenské národné múzeum,
štátna príspevková organizácia zriadená
Ministerstvom kultúry SR
Bratislava 2024